

COVID-19 Pandemisi ve Aile Hekimliği

COVID-19 Pandemic and Family Medicine

Esra Saatçi¹

Değerli okurlarımız,

Ülkemizde ilk COVID-19 vakasının görüldüğü 11 Mart 2020 tarihinden bugüne yaklaşık üç aydır farklı bir rutin içinde çalışmaktayız. Bu dönemde, aile hekimliği asistan, uzman ve öğretim üyeleri COVID-19 polikliniklerinde ve servislerinde aktif olarak çalıştılar. Ne yazık ki 3474 sağlık çalışanımız COVID-19 pozitif oldu. Bunların %38'ini hekimler oluşturdu. Tanı alan hekimlerin %23,3'ü birinci basamakta çalışmaktaydı. Toplam 24 sağlık çalışanımız hayatını kaybetti. Bunların 14'ü (%58,3'ü) hekim, hekimlerin üçü (%21,4'ü) ise aile hekimiydi. Hastalanan sağlık çalışanlarına acil şifalar, hayatını kaybedenlere rahmet diliyoruz. Bu vesile ile hastalık kodlamasının doğru yapılmasının önemini, COVID-19 tanısının meslek hastalığı olarak kabul edilmesi gerektiğini ve hayatını kaybedenlerin meslek şehidi olarak tanınmalarının uygun olacağını hatırlatıyoruz.

Tüm toplantı, seyahat, sosyal yaşam ve hatta sokağa çıkma kısıtlamaları sonucunda belki de okumaya, yazmaya ve çevrim içi toplantılara her zamankinden daha çok zaman ayırabildik. Dergimizin bu sayısındaki makale sayısı artışı da bunun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Post-pandemi döneminde gündemimizde yeni başlıkların yer alacağı aşikârdır. Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneğimiz (TAHUD) tarafından gerçekleştirilen çevrim içi toplantılarda ele alınan “pandemide ön safta yer alan aile hekimleri: first in, last out” (WONCA Avrupa başkanının katılımı ile), “normalleşme”, “teletıp kullanımı”, “salgın döneminde sağlık hukuku” konularının yanı sıra özellikle 2020 kışında bizleri bekleyen “baby boom”, kronik hastalıkların takibindeki aksaklıklara bağlı komplikasyonlarda artış,

1) Türkiye Aile Hekimliği Dergisi Baş Editörü ve Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Prof. Dr., Adana

koruyucu hizmetlerdeki aksamalar, aile içi şiddet vakalarında artış gibi sorunları yönetmemiz gerekecek gibi görünmektedir.

Literatürde COVID-19 pandemisinde birinci basamağın rolü hakkında çok fazla yayın olmadığı dikkat çekmektedir. Bu konudaki az sayıdaki ama önemli yayınlardan biri; British Journal of General Practice Open'da 2020 yılı 4.cilt, 1.sayıda yayınlanan Catherine Dunlop, Amanda Howe, Donald Li ve Luke N. Allen'a ait "The coronavirus outbreak: the central role of primary care in emergency preparedness and response" başlıklı yazıdır.

Bir diğer önemli yazı Shanzhu Zhu ve Donald Li tarafından kaleme alınan ve Journal of Asia Pacific Family Medicine 2019 yılı 18. cilt, 1. sayıda yayınlanan "Sharing experience from Chinese General Practitioners to International colleagues on how to tackle COVID-19" başlıklı yazıdır. Her iki yazıda da pandemilerin yönetiminde güçlü birinci basamağın ve aile hekimlerinin önemi vurgulanmaktadır. Güçlü epidemiyoloji ve sürveyans sistemlerinin vazgeçilmez araçlar olduğundan bahsedilmektedir. Sağlık ile ilgili acil durum ve risk yönetimlerinde planlama ve eylem aşamalarında birinci basamağın mutlaka sürece dahil olması gerektiğinin altı çizilmektedir.

Öne çıkan yazılarda bir diğeri ise Sri Lanka, Pakistan, Hindistan, Nepal, Bangladeş,

Bhutan, Bihar'daki aile hekimleri tarafından kaleme alınan "A Statement of Solidarity on COVID-19 Pandemic 2020 by the South Asian Family Physicians" bildirgesidir. Pandeminin kontrol altına alınmasında aile hekimlerinin spesifik rolleri (triyaaj, ateş takibi/taraması, acil çağrı/yardım telefon hatlarında sorulara cevap verilmesi, teletıp kullanımı, paramediklerin eğitimleri, halk eğitimleri, toplumun katılımının teşvik edilmesi, yerel yönetimlerle işbirliğinde liderlik olarak sıralanmaktadır. Bu katkının, non-COVID-19 morbidite için hizmet sunumunda da büyük önem taşıdığı ve aile hekimlerinin benzersiz eğitim ve deneyimleri ile bu morbiditenin %90'ı ile baş edebileceği ifade edilmektedir.

European Forum for Primary Care tarafından hazırlanan bildirmede, pandemi döneminde mental sağlık ve yaşlı sağlığı hizmetlerinin aksadığından bahsedilmektedir.

Öyle görünüyor ki önümüzdeki aylarda pandemiye ve post-pandemi sorunlarını konuşmaya devam edeceğiz. Yüz yılda bir görünen ve torunlarımıza anlatacağımız bu distopik dönemi öğrenme fırsatına çevirmek bizlerin elinde. Sağlık, mutluluk ve huzur dolu günlerde buluşabilmek dileğiyle...

Prof. Dr. Esra Saatçı
Baş Editör
Türkiye Aile Hekimliği Dergisi